

Model d'Abordatge de les Violències Sexuals

Resum executiu

Índex de continguts

Canvi radical en l'abordatge de les violències sexuals	1
Què entenem per violències sexuals?.....	1
Eixos del Model: prevenció i reparació	2
El reforç dels serveis i els circuits d'atenció, peça clau per a la reparació.....	3
Millora del telèfon 900 900 120.....	4
Creació del Servei d'Intervenció en Crisi (SIC)	4
Reforç de la xarxa d'atenció i recuperació de les violències masclistes	5
Revisió i la millora dels circuits existents.....	6
Aposta clara per la prevenció.....	6

Model d'Abordatge de les Violències Sexuals

Resum executiu

Canvi radical en l'abordatge de les violències sexuals

Les violències sexuals, com la resta de manifestacions de violència masclista, són una violació dels Drets Humans de les dones. Constitueixen un **greu problema de seguretat i de salut pública**, i la seva erradicació és una prioritat política del Govern. Per assolir aquest objectiu, el Departament d'Igualtat i Feminismes ha elaborat el Model d'Abordatge de les Violències Sexuals; un model de suposa un canvi radical respecte a com fins ara s'ha fet front a les violències sexuals des de les institucions.

Per què un canvi radical?

- Perquè no deixarem sola cap dona. Posem en marxa **nous serveis d'atenció les 24h, tant telefònica com presencial**.
- Perquè **atendrem totes les violències sexuals, tant les més recents com les no recents**, perquè entenem que es demana acompanyament o es denuncia quan es pot, o quan surt el trauma per la violència viscuda; ni que hagin passat mesos o anys.
- Perquè **fem que els serveis s'adaptin a les necessitats** de les dones i no a la inversa, i respectem els seus tempos i decisions.
- Perquè **ordenem tots els protocols i els circuits de totes les administracions**, per a que les intervencions comparteixin uns mateixos estàndards. Ja visqui a Manresa o a La Seu d'Urgell, una dona ha de poder tenir les mateixes garanties d'atenció i de serveis a l'abast.
- I, al mateix temps, no perdem de vista que **l'objectiu és l'erradicació** de les violències sexuals, i per això fem una aposta, com no s'ha fet fins ara, per la prevenció.

El departament d'Igualtat i Feminismes destinarà **40 milions d'euros fins el 2025**, en el desenvolupament de **89 accions** que impliquen als diferents departaments de la Generalitat de Catalunya, les administracions locals i tots els agents socials i econòmics, així com els agents comunitaris.

Què entenem per violències sexuals?

Les violències sexuals són la forma de **violència masclista més prevalent, més invisibilitzada i més naturalitzada**. A Catalunya, 8 de cada 10 dones han estat víctimes de, com a mínim, un fet de violència sexual des dels 15 anys, segons l'Enquesta de Violències Sexuals de Catalunya (EVSC) realitzada pel Departament d'Interior l'any 2019. Però malgrat la seva elevada

prevalença en tots els àmbits, les violències sexuals estan encara molt invisibilitzades: tan sols presenten denúncia el 12% de les dones que, al llarg de la seva vida, han patit algun fet que elles han considerat delictiu.

Malgrat que, d'acord amb l'EVSC, el 63,4% de les agressions més greus són **perpetrades per un home que la dona coneix o hi manté alguna relació** (parelles o ex-parelles, familiars, amics, companys de feina, coneguts, veïns...), predomina un **imaginari social estereotipat** en què les violències sexuals s'associen a agressions sexuals al carrer, de nit, per part d'un desconegut amb perfil psicopàtic. Això **ha dificultat la detecció, l'escolta i l'atenció de la gran majoria de violències sexuals**, les quals són exercides en tots els àmbits i tenen múltiples expressions:

- Agressions sexuals, assetjaments sexuals o altres situacions imposades que vulneren la llibertat sexual i que són perpetrades per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o parella, o per membres de la mateixa família o del nucli de convivència (incloent els matrimonis forçats). També ocorren en l'àmbit educatiu o en el laboral, on s'hi sumen els assetjaments per raó de sexe.
- En l'àmbit social i comunitari s'hi afegeixen les vexacions, tractes degradants, amenaces i coaccions en l'espai públic, incloent comportaments com l'exhibició, l'observació, els fregaments, ser acorralada o rebre comentaris o gestos de caràcter sexual no volguts. Inclou també el tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual i amb altres finalitats amb dimensió de gènere, així com la mutilació genital femenina o risc de patir-ne.
- També existeixen violències sexuals en l'àmbit digital, un àmbit que facilita l'anonimat i la suma d'agressors, així com la repetició i la viralitat de la seva difusió. Les principals expressions en aquest cas són la calúmnia, els insults i les expressions discriminatòries o denigrants de caràcter sexual, les amenaces sexuals, la divulgació no consentida de continguts íntims, o el xantatge de caràcter sexual per canals digitals.
- Sense oblidar l'àmbit de la vida política i de l'esfera pública, on les dones polítiques, periodistes o activistes pateixen les violències descrites per l'àmbit laboral, el comunitari o el digital.

Així doncs, cal partir d'una **comprensió integral de les violències sexuals com a fenomen social i polític**, anomenant-les totes i defugint els estereotips sobre les víctimes/supervivents i sobre els agressors.

Eixos del Model: prevenció i reparació

Les accions del Model s'articulen en dos grans eixos: prevenció i reparació. D'una banda, **prevenir per erradicar les causes estructurals** de les violències masclistes i en particular de les violències sexuals. I d'altra banda, i **reparar el dany provocat** a les dones, infants i adolescents a través de l'acompanyament en el seu procés de recuperació, incloent l'atenció,

l'assessorament, el tractament, la investigació i la sanció, **sense revictimització i garantint-ne la no-repetició**.

A partir d'aquests dos eixos, s'estableixen **89 accions**, a desenvolupar en el **període 2022-2025**, amb dos **objectius** principals:

- a) **Reforçar els serveis i els circuits d'atenció** perquè puguin atendre de manera més especialitzada les diferents formes de violència sexual, i perquè les puguin atendre totes, hagin passat quan hagin passat, tant les més recents com les menys recents.
- b) **Provocar una transformació social i cultural**, que passa per una aposta clara per la prevenció, de caràcter fonamentalment comunitari, per trencar les estructures socials i culturals que naturalitzen o normalitzen les violències sexuals i culpabilitzen a les dones, i acabar amb una por –l'anomenat "terror sexual"– que genera el disciplinament i les restriccions en l'ocupació d'espais. Així mateix, la prevenció implica realitzar **intervencions amb agressors**, les quals s'han de dissenyar atenent a l'edat dels mateixos.

Simultàniament, el Model reforça la **coordinació interinstitucional i intersectorial**; aspectes igualment imprescindibles per garantir l'**equitat territorial en l'accés als serveis** i per establir **noves mesures per detectar i eliminar la violència institucional** –la revictimització– de qualsevol intervenció.

El reforç dels serveis i els circuits d'atenció, peça clau per a la reparació

Entre les accions de reparació, el Model contempla la **creació de nous serveis, i el reforç i especialització dels serveis existents** de la xarxa d'atenció i recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista, així com l'**adaptació de tots els circuits d'atenció dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya**, per atendre totes les violències sexuals i perquè donin resposta a les següents variables:

- **La variable temporal:** les violències sexuals poden necessitar una atenció en l'emergència (atenció immediata), en la urgència (atenció preferent en les primeres hores), així com en situacions recents (els primers dies) i en situacions no recents (quan hagin passat setmanes, mesos o anys).
- **La variable edat:** amb circuits clars per a nens i nenes, per a adolescents i per a dones adultes.
- **La variable territorial:** cal que aquests circuits, arreu del país, comparteixin els mateixos estàndards en els procediments, en la implementació de l'atenció i en la coordinació entre els diferents serveis públics existents.

Millora del telèfon 900 900 120

El telèfon 900 900 120 existeix des de l'any 2001. És un telèfon gratuït i confidencial, les 24 hores del dia i els 365 dies de l'any, que no deixa rastre i que **des de fa més de dues dècades, ha proporcionat informació** a les dones en situació de violència masclista sobre els serveis al seu abast. Però calia comptar amb un **servei més ampli, amb més funcions, i amb especialització en violències sexuals**. El servei es posa en marxa de manera **imminent**.

En què es tradueix de manera concreta aquest canvi?

- Quan una dona truqui al telèfon, una psicòloga especialitzada en violències sexuals l'escoltarà i li oferirà contenció emocional. **On abans es proporcionava informació d'on trobar els serveis atenció; ara es fa atenció directa**. Segons la situació de violència viscuda i les necessitats de la dona, des del telèfon també se li proporcionarà a la dona **un primer assessorament jurídic**.
- El 900 900 120 estarà **connectat als diferents serveis de la xarxa** d'atenció i recuperació integral per a les dones en situació de violència masclista; és a dir, a la xarxa especialitzada que el Departament d'Igualtat i Feminismes té **a tot el territori**, per poder fer des d'aquesta atenció telefònica:
 - No només la primera escolta i contenció emocional, sinó també l'**acompanyament a l'atenció presencial**. Vol dir que, per exemple, des de la línia 900 900 120 es **concertaran les visites als serveis** que necessiti cada dona.
 - **El seguiment dels casos**. Per exemple, trucant de nou a les dones que puguin necessitar-ho i acompanyant en allò que calgui.
 - **L'activació d'un servei de resposta a les situacions de crisi**.

Creació del Servei d'Intervenció en Crisi (SIC)

Per entendre la rellevància d'aquest nou servei, cal tenir en compte que tant si el fet de violència sexual és **recent o ha passat ja fa un temps**, poden donar-se situacions de crisi. **La crisi és una reacció que no pot ser anticipada**; apareix de forma sobtada i amenaça el benestar físic o psicològic de la persona. Però sabem que aquestes situacions de crisi es donen, i per això **creem un servei específic** per donar-hi resposta: el Servei d'Intervenció en Crisi, el SIC, de caràcter descentralitzat i amb coneixement del territori, actiu 24h, amb **capacitat per desplegar-se a totes les vegueries, quan calgui respondre de manera ràpida a una situació d'emergència**.

S'activarà a través de la línia 900 900 120 i tindrà una **persona coordinadora** per cada vegueria. **Una psicòloga es desplaçarà** al lloc on sigui més adient fer la intervenció. Pot ser la seu d'un servei públic o pot ser un espai privat, sempre que sigui **un espai segur** i tranquil per

a la víctima/supervivent. Perquè quan hi ha una situació de crisi, la persona necessita un suport emocional ràpid i en un espai que per ella sigui confortable.

Aquestes professionals facilitaran doncs, de manera presencial, uns **primers auxilis psicològics** que permetin fer contenció davant la situació desencadenada, així com **ajudar a la dona a prendre les seves pròpies decisions sobre els propers passos a seguir**.

El SIC es posarà en funcionament el tercer trimestre de l'any vinent, i estarà vinculat a la xarxa especialitzada del Departament d'Igualtat i Feminismes, per acompanyar les dones en la derivació als serveis i fer el seguiment adequat del seu procés de recuperació.

Reforç de la xarxa d'atenció i recuperació de les violències masclistes

Ampliem aquesta xarxa especialitzada del Departament d'Igualtat i Feminismes.

- **S'obriran un mínim de cinc Serveis d'Intervenció Especialitzada (SIEs) nous.**

Els SIEs atenen actualment totes les formes de violència masclista i són serveis d'atenció integral (social, jurídica, psicològica per a dones; i per a infants i adolescents, educativa, etc.). Preveiem que els nous SIEs estiguin en funcionament a finals de l'any 2023.

- **Es crearan noves itineràncies** en alguns SIEs per a que part de l'equip es desplaci a municipis propers.

Aquests dos elements obeeixen a la **voluntat de garantir l'equitat territorial en l'accés als serveis**, perquè volem assegurar que siguin més **propers** a les dones, visquin on visquin del país. En alguns casos s'amplien a finals d'aquest any (com seria el cas de Pirineus) i en d'altres, un cop creats els nous serveis.

- **Reforçarem tots els SIEs existents amb més psicòlogues** que acompanyin les dones en la recuperació de les violències sexuals, concretament amb una psicòloga més en cada SIE.

Tot i que els SIEs ja estan atenent les dones que han patit violència sexual, atès que són la forma de violència masclista més prevalent, consideràvem imprescindible comptar amb més professionals especialitzades en violències sexuals. Aquest reforç estarà implementat a finals d'aquest any (2022).

- **Dotem totes les professionals dels SIEs d'una formació especialitzada més avançada** en les eines de tractament de les violències sexuals. El conjunt de professionals d'aquest servei són claus per a la recuperació de les dones supervivents de violències sexuals.

Revisió i la millora dels circuits existents

El circuit predominant i més reconegut tant per professionals com pel conjunt de la ciutadania és l'atenció d'emergència, que respon a aquest imaginari de l'agressió sexual per part d'un desconegut en l'espai públic. Una agressió que sol tenir una atenció molt centrada en la dimensió forense (atenció clínica i de recollida de proves) i la dimensió policial-penal (la denúncia, bàsicament per la persecució del delictes). Aquest és un circuit imprescindible, però que **respon només a una tercera part de les violències sexuals** (33,4%) que ocorren. Per contra, gairebé el 39% del total de les violències sexuals, sobretot les més greus (coaccions i agressions sexuals), es produeixen a l'espai privat (habitatges i vehicles privats).

El Model fa que s'adaptin tots els circuits, dels diferents departaments del Govern implicats, per atendre totes les violències sexuals i perquè donin resposta a diferents variables: la variable **temporal** (situacions recents i no recents), la variable **edat** (amb circuits clars per a nens i nenes, per a adolescents i per a dones adultes) i la variable **territorial** (cal que aquests circuits, arreu del país, comparteixin els **mateixos estàndards** en els procediments, en la implementació de l'atenció i en la coordinació entre els diferents serveis públics existents).

Aposta clara per la prevenció

El segon eix fonamental del Model són les accions de prevenció; perquè no podem perdre de vista que l'objectiu que ens guia és l'erradicació de les violències sexuals.

- Una **prevenció que faci entendre a la societat que les violències sexuals no són un fenomen individual sinó estructural.**
- **Que elimini l'estereotip d'agressor** psicòpata que ataca a les víctimes de nit pel carrer, quan les violències sexuals ocorren en tots els àmbits (familiar, de parella, laboral, educatiu, digital, etc.) i quan les agressions més greus les perpetren, de fet, homes propers al nostre entorn (parella, familiars, amics, companys de feina, veïns, professors...).
- Una prevenció **que no posi el focus en què hauríem de fer les dones** per evitar les violències sexuals, sinó en els **canvis socials necessaris** per garantir la llibertat de les dones; uns canvis dels quals se n'han de corresponsabilitzar especialment els homes.
- Una prevenció **de caràcter comunitari** que treballi per deixar enrere la cultura de la violació i instauri la cultura del consentiment.

Les mesures per a la prevenció **abasten tots els àmbits**: l'àmbit comunitari (espais d'oci, transport públic, implicació de les xarxes veïnals i els comerços, etc.), l'àmbit educatiu, l'àmbit laboral, l'àmbit cultural, l'àmbit esportiu, l'àmbit de la vida política, l'àmbit digital i l'àmbit dels mitjans de comunicació.

Totes les accions de l'eix de prevenció del Model formaran part de l'Estratègia Nacional de Prevenció de les Violències Masclistes que presentarem el primer quadrimestre del 2023.